

КОНТРОЛІНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ПІДПРИЄМСТВ

У сучасних умовах прискорюються темпи розвитку економіки, політичних протистоянь і жорсткої ринкової конкуренції, в які залучені як суб'єкти підприємницької діяльності, так і цілі держави, регіони світу, виявляються недостатньо ефективними традиційні методи та інструменти управління в усіх сферах діяльності й на всіх рівнях суспільного життя і в галузі управління фінансами. Це втілило у життя нові теорії та концепції управління. Виникли нові технології та нові механізми управління. Особливого значення набуває фінансовий контроль у сфері державного управління, який в умовах наростання ризиків (політичних, економічних, фінансових, екологічних) та інших загроз повинен знаходити принципово нові форми і якості. Для цього важливо здійснювати розширення самоконтролю при скороченні зовнішнього контролю, забезпечувати пріоритет профілактичної спрямованості при обмеженні «караючої» орієнтації, посилювати партнерські стосунки та інформаційно-аналітичну спрямованість у взаєминах між об'єктом і суб'єктом контрольної діяльності.

На практиці це означає необхідність формування нової концепції державного контролю. Більш того, у межах методологічних та організаційних засад традиційного контролю формування нової його моделі було б важким завданням. Більш ефективним міг би стати такий шлях реорганізації контролю, який у бізнес-процесах зветься інжинірингом як радикальна зміна самих основ конкретного об'єкта або процесу. Форма традиційного контролю при цьому, безумовно, повинна бути збережена, але лише як один із структурних елементів нової системи контролю.

В останні роки посилюється увага вчених до питань побудови системи контролінгу для реалізації ефективного управління. Проблема фінансового контролінгу в останні роки висвітлювалася у роботах багатьох іноземних учених: Ю. П. Анискина [1], Е. Майєра, Д. Хана, Р. Манна [6], А. Дайле, К. Друрі, а також вітчизняних – І. А. Бланка [2], М. Д. Білик [3], І. Є. Давидовича [4], М. І. Крупки [5], О. О. Терещенка [7], В. М. Федосова [8].

Контролінг на підприємствах являє собою комплексну і гнучку систему, яка забезпечує методичне та інформаційно-аналітичне супроводження управлінської діяльності [1]. Мета контролінгу полягає у тому, щоб продукувати, інтегрувати, аналізувати великі потоки самої різномірної інформації і проектувати можливі варіанти вирішення господарських, фінансових та комунікаційних проблем.

Отже, завдання полягає у тому, щоб визначити напрямки адаптації методу контролінгу до умов і цілей державного управління економікою. Основною функцією контролінгу є забезпечення інтеграції в єдину систему операцій з економічного аналізу, моніторингу, інформаційного забезпечення, планування, контролю та прогнозування. У своїй сукупності ці операції забезпечують отримання, обробку та узагальнення інформації, необхідної для розробки, прийняття і виконання управлінських рішень.

Унікальною властивістю контролінгу є його здатність забезпечити успішне функціонування економічних систем у довгостроковій перспективі на базі:

- адаптації стратегічних цілей до глобальних тенденцій розвитку зовнішнього середовища;
- узгодження оперативних планів зі стратегічним планом розвитку;
- координації оперативних планів із різних галузей та сфер економіки;
- створення системи контролю процесу реалізації планів, коригування їх змісту та термінів реалізації;
- вдосконалення організаційної структури управління економікою.

Основними факторами, що визначають актуальність впровадження контролінгу в систему державного регулювання економіки, є:

- нестабільність як зовнішніх, так і внутрішніх умов функціонування економіки;
- необхідність пошуку більш ефективних і досконалих методів державного управління;
- необхідність удосконалення і якісної зміни організації та методології інформаційного забезпечення органів управління;
- низька інформативність даних, що формуються у межах традиційної системи фінансового обліку, державної і відомчої статистики;
- недостатній рівень взаємодії, узгодженості та координації у діяльності різних державних органів, відомств, служб.

Застосування контролінгу як інструменту наукового управління передбачає попереднє формування теоретичних основ і методології, у тому числі розробку концепції контролінгу.

Під концепцією контролінгу розуміється цілісне, що зв'язує воедино всі структурні елементи, формалізоване уявлення про контролінг як про підсистему управління, що покликана забезпечувати ефективність прийнятих управлінських рішень і сприяти оптимізації ділової стратегії і політики системи управління.

Найбільш зріла і завершена інтерпретація сутності контролінгу виражена у концепції, в якій контролінг, орієнтований на майбутнє відповідно до поставлених стратегічних цілей і цільових програм, використовується як

інструмент ліквідації вразливих ланок в економіці. При такому розумінні контролінгу він може бути задіяний на всіх стадіях управлінського процесу.

Основним принципом контролінгу є системний підхід, який передбачає методологічну та інформаційну підтримку всіх напрямків діяльності управлінської системи. Істотну роль відіграє і синергійний ефект, одержуваний при системному підході до організації контролінгу. Важливими принципами контролінгу є також комплексність, наукова обґрунтованість, ефективність, зворотний зв'язок і т. д. [4].

Системні властивості контролінгу забезпечують можливість реалізації достатньо складного комплексу його функцій, серед яких найбільш істотними, стосовно сфері державного управління, могли б бути:

1. Консультаційна діяльність у сфері методики роботи з інформацією і експертних оцінок на базі об'єктивних індикаторів.

2. Проектування комплексної системи показників, що оцінюють ефективність функціонування економічної системи і вимірюють вплив внутрішніх і зовнішніх факторів на результат діяльності.

3. Інформаційне забезпечення суб'єктів державного управління.

4. Оптимізація руху інформаційних потоків і вдосконалення інформаційно-комунікаційних технологій.

5. Обліково-контрольна діяльність.

6. Взаємоузгодження стратегічних планів і цільових програм соціально-економічного розвитку.

7. Співставлення планових і фактичних показників і визначення допустимих меж відхилень від заданих параметрів, аналіз причин відхилень.

8. Розробка пропозицій щодо усунення та профілактики відхилень фактичних результатів від планових показників.

9. Інформаційно-аналітична діяльність, спрямована на виявлення основних тенденцій і перспектив розвитку економіки країни, регіону.

Таким чином, контролінг здатний забезпечити методичну та інформаційну підтримку основних функцій державного управління, включаючи визначення і обґрунтування цілей, формування поточних і стратегічних планів, контроль виконання планів і їх коригування.

Основними передумовами підвищення якості фінансового менеджменту є:

– посилення відповідальності органів виконавчої влади та бюджетних установ за результати бюджетних витрат і підвищення якості державних та муніципальних послуг;

– розширення повноважень цих органів;

– створення стимулів до підвищення прозорості та ефективності використання бюджетних коштів.

Таким чином, використання контролінгу як одного з інструментів управління фінансами сприяє вдосконаленню системи фінансових відносин у національній економіці на інноваційній методичній основі. Правильно організована система контролінгу дозволяє кардинально підвищити якість прийнятих оптимальних управлінських рішень і забезпечити ефективність розвитку бізнесу.

Література

1. Анискин Ю.П. Планирование и контроллинг: учебник / Ю. П. Анискин, А. М. Павлова. – М.: Омега-Л, 2012. – 278 с.
2. Бланк И. А. Управление финансовой стабилизацией предприятия / И. А. Бланк – К.: Эльга: Ника-Центр, 2007. – 484 с.
3. Білик М. Д. Методи фінансового планування і прогнозування в управлінні фінансами підприємства / М. Д. Білик // Формування ринкових відносин в Україні. – 2012. – № 9. – С. 79-84.
4. Давидович І. Є. Контроллинг: учебное пособие / И. Е. Давидович. – К.: Центр учебной литературы, 2008. – 552 с.
5. Крупка М. І. Фінансово-кредитний механізм інноваційного розвитку економіки України: монографія / М. І. Крупка. – Львів: Видавничий центр Львівського національного університету ім. І. Франка, 2001.
6. Манн Р. Контроллинг для начинающих. Система управления прибылью / Р. Манн, Э. Майер; под ред и с предисл. В. Б. Ивашкевича; пер. с нем. – [2-е изд., перераб. и доп.]. – М.: Финансы и статистика, 2004. – 304 с.
7. Терещенко О. О. Фінансовий контролінг / О. О. Терещенко, Н. Д. Бабяк. – К.: КНЕУ, 2013. – 407 с.
8. Федосов В. Фінансова реструктуризація в Україні: проблеми і напрями: монографія / В. Федосов, В. Опарін, С. Львовчкін. – К.: КНЕУ, 2002.

Гбур Н. В., ст. гр. ФСГзм-21
Фаріон Я. М., к.е.н., доцент

ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

На сучасному етапі економічного розвитку, коли відбувається спад виробництва, скорочення економічних та природних ресурсів, коли українська економіка знесилена війною та поглинута фінансовою кризою, а весь підприємницький сектор знаходиться в умовах «кредитного голоду» і «кризи ліквідності», питання необхідності ефективного управління оборотним капіталом стає одним із пріоритетних напрямків стабільного розвитку економіки.

Функціонування підприємств у таких жорстких та непередбачуваних умовах потребує створення ефективної системи управління оборотним